

MAŁGORZATA KARKOCHA
UNIwersytet Łódzki*

Prebenda św. Anny w Małogoszczu w połowie XIX stulecia

W Archiwum Diecezjalnym w Kielcach, w poszycie *Małogoszcz. Dokumenty różne z XIX wieku (luzem, nieuporządkowane)*, znajduje się inwentarz *fundi instructi* kościoła parafialnego w Małogoszczu, sporządzony w dniu 5/17 lipca 1856 r. po śmierci miejscowego plebana, ks. Tomasza Świątkowskiego¹. Ten obszerny dokument dwukrotnie był już przedmiotem edycji na łamach „Przeglądu Nauk Historycznych”. Ukazały się fragmenty opisujące architekturę i wystrój świątyni parafialnej², jak również uposażenie, przychody i wydatki oraz stan zabudowań

* Wydział Filozoficzno-Historyczny, Instytut Historii, Katedra Historii Nowożytej, e-mail: malgorzata.karkocha@uni.lodz.pl.

¹ Inwentarz *fundi instructi* kościoła parafialnego beneficjum w mieście Małogoszczu po śmierci X. Tomasza Świątkowskiego, proboszcza na osobę W.X. Nestora Bierońskiego, wiceregensa seminarium kieleckiego, nowo ustanowionego proboszcza w Małogoszczu w roku 1856 sporządzony, Archiwum Diecezjalne w Kielcach [dalej: ADK], Małogoszcz. Dokumenty różne z XIX wieku (luzem, nieuporządkowane), sygn. IIPM-I/6, k. 41–79.

Tomasz Świątkowski (1786–1855) – doktor teologii, kanonik i oficjał kielecki, proboszcz małogoski w latach 1836–1855. Por. ADK, Akta konsystorskie ogólne. Życiorysy kapłanów 1835, sygn. OP-X/4b, k. 206–206v; *ibidem*, Akta konsystorskie. *Status cleri* 1847–1929, sygn. OP-X/13, k. 1012–1013; oraz J. Wiśniewski, *Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Jędrzejowskiem*, Marjówka 1930 (reprint: Kielce 2000), s. 138, 272–273 (na s. 138 błędna informacja, jakoby Świątkowski zmarł w 1856 r., a na s. 272, że urodził się 1785 r.).

² M. Karkocha, *Wystrój i wyposażenie kościoła parafialnego w Małogoszczu w świetle inwentarza z 1856 roku*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2017, R. XVI, nr 1, s. 325–362.

mieszkalno-gospodarczych probostwa w Małogoszczu³. Ostatnia część omawianego rękopisu, zamieszczona poniżej, dotyczy właśnie prebendy św. Anny.

Edytowany dokument został spisany w języku polskim na kartkach formatu zbliżonego do A4, zapisanych obustronnie, ponumerowanych od 1 do 77 (obecnie k. 41–79). Pismo jest czytelne, wyraźne, a w tekście dokonano nielicznych poprawek. Spis przeprowadziła komisja świecko-duchowna w składzie: dziekan kielecki ks. Stanisław Zygmuntowicz⁴, nowo obrany proboszcz ks. Nestor Bieroński⁵, burmistrz miasta Małogoszcz Karol Syktowski, prezesa dozoru kościelnego Jan Mieszkowski⁶ oraz dwaj jego członkowie – Jan Saski⁷ i Józef Wodzyński⁸. Poświadczył go i uwierzytelił pieczęcią w dniu 11/23 lipca 1856 r. bliżej nieznany zastępca naczelnika powiatu kieleckiego.

³ Eadem, *Opis probostwa w Małogoszczu z 1856 roku*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2018, R. XVII, nr 1, s. 143–170.

⁴ Stanisław Zygmuntowicz (1806–1866) – kapłan diecezji kieleckiej, wyświęcony w 1830 r. Początkowo pełnił funkcję wikariusza w Kurzelowie. W latach 1833–1866 był administratorem, a następnie proboszczem kościoła parafialnego w Złotnikach. W 1841 r. został zastępcą dziekana (poddiekanem), a w roku 1846 dziekanem diecezji kieleckiej. Por. ADK, Akta konsystorskie. *Status cleri* 1847–1929, sygn. OP-X/13, k. 1284–1285; *ibidem*, Akta konsystorskie ogólne. *Życiorysy kapłanów 1835–1840*, sygn. OP-X/3, k. 30.

⁵ Nestor Hygin Soter Bieroński (1816–1899) – kapłan diecezji kieleckiej i wieloletni wykładowca Seminarium Duchownego w Kielcach, proboszcz małogoski w latach 1855–1899. Biogram tego kapłana w: M. Karkocha, *Parafia Rembieszce 1438–2012. Studium z dziejów społeczności lokalnej*, Łódź 2013, s. 357–359. Por. ADK, Akta personalne ks. Nestora Bierońskiego 1842–1890, sygn. XB-19; *ibidem*, Akta konsystorskie. *Status cleri* 1847–1929, sygn. OP-X/13, k. 50–51; W. Giebartowski, *Ś.p. ks. Nestor Bieroński*, „Przegląd Katolicki” 1899, R. XXXVII, nr 18, s. 281–284; ks. S. Stuczeń, *Parafia małogoska i jej ostatni proboszcz ś.p. ks. prałat ks. Nestor Bieroński*, „Przegląd Katolicki” 1899, R. XXXVII, nr 21, s. 328–330 oraz nr 22, s. 345–346; J. Wiśniewski, *op. cit.*, s. 273.

⁶ Jan Mieszkowski – właściciel wsi Cieśle, dzierżawca Leśnicy i Skorkowa. Por. Protokół wyboru Dozoru Kościelnego w Małogoszczu z 1859 r., ADK, Małogoszcz. Dokumenty różne z XIX wieku (luzem, nieuporządkowane), sygn. IIPM-I/6, k. 105.

⁷ Jan Saski (1810–1868) – kolator miejscowego kościoła, od 1854 r. dzierżawca rozległych dóbr rządowych w powiecie kieleckim, złożonych z 13 wsi i osad (Ruda, Wesoła, Młynki, Zajączków, Krawczowskie, Laski, Miedzianka, Podpolichno, Charężów, Gałęzice, Fanisławice, Fanisławiczki i Gnieździska), a wcześniej (w latach 1847–1852) właściciel pobliskiej wsi Mieronice. Jego mogiła znajduje się na cmentarzu parafialnym w Małogoszczu. Por. K. Zapalowa, *Rodzina Stefana Żeromskiego w Świętokrzyskiem*, Kielce 2003, s. 172 i n.; M. Karkocha, *Parafia Rembieszce...*, s. 72, 75; oraz Protokół wyboru Dozoru Kościelnego..., k. 105–105v.

⁸ Józef Wodzyński – posiadacz realności w Małogoszczu. Por. Protokół wyboru Dozoru Kościelnego..., k. 105–105v.

Początki małogoskiej parafii sięgają pierwszej połowy XII w. Najstarszy kościół wraz z grodem został spalony przez Tatarów w 1259 r. Po przeniesieniu miasta na nowe miejsce wzniesiona została drewniana świątynia pw. św. Mikołaja bpa i św. Małgorzaty, dziewicy i męczennicy. W 1342 r. król Kazimierz Wielki hojnie uposażył ją nadaniami ziemskimi, obejmującymi zachodnią część miasta, rozległy kompleks gruntów od cmentarza do rzeki Pierzchnicy oraz wieś Popowice. Nadanie uzupełnione zostało clami z Małogoszcza, Kurzelowa i Chęcín oraz dwoma świątnikami do obsługi kościoła. Obecna, renesansowa świątynia pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny – jednonawowa, murowana z ciosów i cegły, z dwiema kaplicami bocznymi i masywną wieżą od zachodu – powstała w latach 1591–1595 z inicjatywy ks. Jakuba Biedy Chrostkowica (*vel* Chrostkowicza, Chrostka) (1560–1630), miejscowego mansjonarza, późniejszego proboszcza i dziekana małogoskiego⁹. Jeszcze jako mansjonarz kapłan ten wystawił w Małogoszczu obszerny dom dla wikariuszy i kościół filialny pw. św. Stanisława na wzgórzu Babinek (konsekrowany w 1599 r.)¹⁰, a będąc plebanem wybudował kościół szpitalny pw. Krzyża Świętego (konsekrowany w 1617 r.), szpital dla ubogich zwany Betanią oraz dom proboszcza szpitalnego (w latach 1609–1615). Jemu też zawdzięcza swe powstanie prebenda św. Anny¹¹.

Została ona erygowana w 1600 r. za zgodą króla Zygmunta III Wazy, kolatora miejscowej świątyni. W tym samym roku Chrostkowiec otrzymał od proboszcza małogoskiego Samuela Dunin Wolskiego działkę położoną między cmentarzem a drogą do Kozłowa, na

⁹ Na temat życia i działalności J. Biedy Chrostkowica por. J. Wiśniewski, *op. cit.*, s. 214–231; M. Rawita-Witanowski, *Dawny powiat chęciński*, oprac. D. Kalina, Kielce 2001, s. 109–119; E. Kosik, *Chrostowice z Małogoszcza*, „Nasza Przeszłość” 1973, R. XL, s. 176–181; idem, M. Paulewicz, *Budowniczy Małogoszcza Jakub Bieda Chrostkowicz*, [w:] *W kasztelańskim Małogoszczu. Monografia historyczno-gospodarcza Małogoszcza i okolicy*, red. E. Kosik, Kielce 1994, s. 67–70; ks. S. Stuczeń, *op. cit.*, „Przegląd Katolicki” 1899, R. XXXVII, nr 19, s. 296.

¹⁰ Poświadcza to inskrypcja na tablicy erekcyjnej (dziś już mocno zniszczonej), umieszczona na ścianie wschodniej prezbiterium kościoła na Babinku. Treść tego napisu w: *Corpus inscriptionum Poloniae*, t. I (*Województwo kieleckie*), red. J. Szymański, z. 2 (*Jędrzejów i region jędrzejowski*), wydała, wstępem i komentarzem opatrzyła B. Trelińska, Kielce 1978, nr 108, s. 108.

¹¹ Por. J. Wiśniewski, *op. cit.*, s. 134 i n.; E. Kosik, *Parafia małogoska*, [w:] *W kasztelańskim Małogoszczu...*, s. 63; idem, *Chrostowice...*, s. 177–179; idem, M. Paulewicz, *op. cit.*, s. 69.

której własnym sumptem wznosił murowany dom dla prebendarza. Budowa kosztowała 191 zł i 12 gr. Uposażył też prebendę w darowane bądź zakupione przez siebie grunty orne, łąki i ogrody¹². Do obowiązków prebendarza należało odprawianie nabożeństw brackich, śpiewanie co wtorek wotywy w kaplicy św. Anny, a w piątki czytanie mszy św. i na przemian zbieranie kolekty „pro peccatis” („za grzechy”) oraz za dusze fundatorów kaplicy i ołtarza. Ponadto kapłan ten zobowiązany był do obecności w kościele w każdą niedzielę i uroczyste święta, aby „od populum mszę św. o bieżącym dniu przed ołtarzem św. Anny odprawić”¹³. Prawo prezenty przysługiwało proboszczowi małogoskiemu i tamtejszemu magistratowi. Pierwszym prebendarzem został ks. Jakub Bieda Chrostkowiec.

W późniejszym czasie prebendarzowi przybyło obowiązków. Miał on utrzymywać w czystości aparaty kościelne; dbać o dobry stan dachów i okien tak kaplicy św. Anny, jak i kościoła na Babinku; utrzymywać światło na potrzeby bractwa; troszczyć się o organizację i inne budynki należące do prebendy. Oprócz tego miał pilnować, aby kongregacje brackie z udziałem mansjonarzy odbywały się co kwartał, na których raz w roku (w grudniu) mieli być obierani seniorowie i wówczas prebendarz winien był zdać sprawozdanie z ofiar i wydatków bractwa św. Anny. Miał też być obecny na śpiewaniu kursu o Najświętszej Marii Pannie z wyjątkiem czasu siewów, żniwa i wybierania dziesięciny, a także głosić kazania na wszystkich nabożeństwach wspomnianego bractwa. Bez zgody na te warunki kandydat nie mógł być ani prezentowany, ani instalowany¹⁴.

Z biegiem lat zwiększyło się również – przez darowizny i zapisy – uposażenie omawianej prebendy. Wydatnie wzrosło ono na początku XIX stulecia, po wcieleniu doń funduszu probostwa szpitalnego (prebendy Krzyża Świętego). Mowa tu m.in. o sumach kapitałnych zapisanych na dobrach Wodzisław, Gruszczyn, Ludynia, Żarczyce Duże i Małe oraz Lasochów¹⁵.

¹² Dokładny opis tego nadania zamieścił J. Wiśniewski, *op. cit.*, s. 153.

¹³ Cyt. za: *ibidem*.

¹⁴ Por. *ibidem*, s. 152–154; C. Hadamik, D. Kalina, E. Traczyński, *Miasto i gmina Małogoszcz* [seria: *Dzieje i zabytki małych ojczyzn*, red. R. Mirowski], Kielce 2006, s. 128–129.

¹⁵ Por. m.in. Inwentarz *fundi instructi* kościoła parafialnego beneficjum w mieście Małogoszczu..., k. 74v; J. Wiśniewski, *op. cit.*, s. 145–146; E. Kosik, *Rozwój urbanistyczny i zabudowa Małogoszcza do 1821 roku*, [w:] *W kasztelańskim Małogoszczu...*, s. 53; oraz M. Karkocha, *Uposażenie parafii Małogoszcz*

Wróćmy jednak do naszego źródła. W pierwszej jego części opisano wygląd i stan zabudowań mieszkalno-gospodarczych prebendy, czyli dom mieszkalny prebendariusza, stajnię, wozownię, chlewy, dwie stodoły, szopę na siano, piwnicę, spichlerz, ogrody warzywne i fruktowe, wreszcie chałupę czeladną. Następnie wyszczególniono grunty orne i łąki należące do funduszu. Określając lokalizację gruntu, podano lokalne nazwy topograficzne, np. młyn Bochynia, folwark Pszczelnik, łąka w Kłysowych dołach, ogród pod Sabianowem, rola na Zapłociu, grunty wójtostwa, pola probostwa. Usytuowanie określano również względem takich obiektów, jak kapliczka, piece garncarskie, doły Mierońskie, las, sady i łąki miejskie. Punktem odniesienia były również drogi (np. Karsznicka, Leśniczka, Chęcińska, Warszawska), grunty włościańskie i mieszczańskie, zabudowania folwarczne. W dalszej części dokumentu zamieszczono informacje dotyczące obsiewów, inwentarza żywego i ruchomości, stanowiących własność prebendy. Ostatnim elementem edytowanej części rękopisu jest wykaz czystego dochodu (intraty) prebendy św. Anny według spisu z 1818 r.

* * *

Edycja dokumentu została opracowana zgodnie z wymogami instrukcji wydawniczej Kazimierza Lepszego¹⁶, zalecającej modernizację pisowni źródła. Dokonane zmiany dotyczyły użycia wielkich i małych liter zgodnie z obowiązującymi współcześnie zasadami. Poprawiono także interpunkcję, uzupełniając zdania o przecinki. Samogłoski „i”, „y” oraz spółgłoskę „j” oddano zgodnie z aktualnymi zasadami. Podwojone głoski „ss” i „mm” zastąpiono pojedynczymi, np. w słowach „kassa”, „summa”, „kommissya”. Znak „ó” zastosowano według obecnych reguł pisowni. Uwspółcześniono pisownię wyrazów zakończonych w rękopisie na -em i -emi, np. „jednem”, „całemi” zmieniono na „jednym”, „całymi”. Słowo „pułanek” oddano zgodnie z obecnymi zasadami jako „półlanek”, a „skubel” zapisano jako „skobel”. Uzupełniono tekst o litery diakrytyczne, takie jak „e”, „ń”, „ś”, „ż”, rzadziej „ł”. W edycji pominięto wyraz powtarzający się z poprzedniej strony w podstawie źródłowej. Ujednolicono

w świetle sumariusza z 1792 roku, „Przegląd Nauk Historycznych” 2016, R. XV, nr 1, *passim* (tekst źródłowy).

¹⁶ Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku, red. K. Lepszy, Wrocław 1953.

pisownię skrótów oznaczających jednostki monetarne i wprowadzono ich współczesne odpowiedniki („zp” i „g” zamieniono na „złp” i „gr”, a „rs” na „rbs”). W przypadku, gdy pisarz opuścił jakąś literę w wyrazie, dopisano ją w nawiasie prostokątnym. W takich samych nawiasach ujęto początek danej strony w oryginale i rozwiązano skróty. W przypisach tekstowych zamieszczono uwagi odnoszące się do postaci zewnętrznej i brzmienia tekstu źródłowego, jak również lekcje wątpliwe. W przypisach rzeczowych objaśniono wymienione w źródle osoby i miejscowości. Zachowano podkreślenia wyrazów oraz podział na akapity, taki jak w rękopisie.

Co do strony graficznej tekstu, opis zabudowań mieszkalno-gospodarczych należących do prebendy został w podstawie wydania sporządzony w czterokolumnowej tabeli, zawierającej numer porządkowy, wyszczególnienie budowli, wartość według oszacowania (w rublach srebrnych) oraz uwagi. Ostatnia z tych kolumn nie miała żadnych adnotacji. Na prośbę Redakcji zrezygnowano z odwzorowania źródła w formie tabeli, umieszczając informacje o wartości budynków na końcu ich opisów.

* * *

Opis prebendy św. Anny w Małogoszczu

Małogoszcz 5/17 VII 1856

Or.: Archiwum Diecezjalne w Kielcach, Małogoszcz. Dokumenty różne z XIX wieku (luzem, nieuporządkowane), sygn. IIPM-I/6, k. 75–78v.

[k. 75] Opisanie budowli

Przy ulicy Włoszczowskiej znajduje się dziedziniec osobny, płotem wokoło ogrodzonym. Wrota p[od]wójne na kunach żelaznych, [ze] skoblem i wrzeciądem, w dziedzińcu tym znajduje się: 1° mieszkanie prebenda zwane, dom z drzewa w kostkę obrabianego, gontem kryty w połowie, a w połowie słomą, komin od fundamentu murowany. Wchód^a do przysionka od strony wschodniej, drzwiami na zawiasach i hakach żelaznych z[e] skoblem i wrzeciądem, z zasuwką żelazną. Sień mała, kamieniem wybrukowana,

^a Następuje skreślony ręką autora wyraz: „od”.

bez powały, wewnątrz tej sieni znajdują się drzwi dwoje, do ogródka jedne, na hakach i zawiasach, [ze] skoblem i wrzeciędzem, drugiej [s] zaś prowadzą do izby czeladnej, również na zawiasach, [ze] skoblem, wrzeciędzem i klamką. W izbie podłoga częścią z dylów, częścią z kamienia, nierówna, powała z wąskich tarcic, komin kuchenny z kamienia, piec izbę czeladną i jeden pokój ogrzewający, okno jedno o sześciu szybach, po lewej stronie kuchni są drzwi do małej izdebki, na żelaznych hakach i zawiasach, z klamką, z haczykiem. Izdebka z podłogą i powałą z tarcic, z tej izdebki są drzwi do kuchenki przed piec na zawiasach i hakach, z[e] skoblem i wrzeciędzem, okienko jedno, wyżej opisanej izby czeladnej są drzwi na żelaznych zawiasach i hakach, z zamkiem francuskim i kluczem, w pokoju podłoga z tarcic, powałą z dylów ciosanych, piec izbę czeladną i pokój ogrzewający, okno jedno, na [w]prost drzwi od izby czeladnej [k. 75v] znajdują się drzwi do spiżarni na żelaznych hakach i zawiasach, z[e] skoblem i wrzeciędzem. W spiżarni podłoga i powała z tarcic, okno jedno, po lewej stronie tej spiżarni znajdują się drzwi do drugiej spiżarni na hakach i zawiasach, w tej spiżarni jest trochę podłogi, powałą z tarcic, okienko małe. Z pierwszego pokoju wyżej opisanego są drzwi do drugiego pokoju, na żelaznych zawiasach i hakach, podłoga z tarcic, powała z dylów ciosanych, piec z cegły, okien dwa, w połowie otwieranych. Całe zabudowanie w ścianach, w dachu i we wszystkich wewnętrznych szczegółach jest w stanie najgorszym i kwalifikuje się do zupełnego rozebrania. Wartość: 70 rbs.

Chlewy. W dziedzińcu w bliskości bramy znajdują się pod jednym przykryciem trzy chlewy na bydło, trzodę w węgiel wystawione, dach gontem kryty, w całym zabudowaniu jest troje drzwi na biegunach ze skoblami i wrzeciędzami, chlewy te są w dobrym stanie. Wartość: 30 rbs.

Stajnia. W bliskości wyżej opisanych chlewów znajduje się stajnia na konie z drzewa obrabianego, gontem kryta, całą na podmurowaniu, drzwi na żelaznych hakach [ze] skoblem i wrzeciędzem, podłoga zupełnie zła, powałą z żerdzi, po obydwu^b stronach znajdują się żłoby z drabinami, przy których po cztery może stać koni. Cała stajnia jest w stanie zupełnie miernym. Wartość: 20 rbs.

Piwnica. W osobnym ogrodzeniu gumiennym znajduje się piwnica, z kamienia murowana, sklepiona, dach gontem kryty, do niej

^b W źródle: „obudwu”.

drzwiczki małe na żelaznych hakach i zawiasach, [ze] skoblem i wrzeciędzem, dach tej piwnicy jest w stanie zupełnie złym, stąd i cała piwnica wszelkiemu uległa zniszczeniu. [k. 76]

Szopa na siano przystawiona do stodoły, trzy ściany w części z dylów, w części z żynków, [w] części z bali rżniętych, w słupy przystawione, dach słomą kryty, wrota podwójne złe na biegunach, z[e] skoblem i wrzeciędzem, w stanie średnim jest cały ten budynek.

Stodoła pierwsza. W bliskości siebie znajdują się dwie stodoły, pierwsza przy szopie z drzewa obrabianego w węgieł, na podmurowaniu, słomą pokryta. Wrota podwójne na biegunach, kuny żelazne, [ze] skoblem i wrzeciędzem, jedno klepisko, dwa zapola. Stodoła ta jest w zupełnie złym stanie, przeznaczona do przestawienia. Wartość: 40 rbs^c.

Stodoła druga. Przy tej stodole w poprzek gumna znajduje się druga stodoła, z drzewa w kostkę obrabianego, cała na podmurowaniu, słomą kryta, wrota podwójne na przestrzał, na żelaznych kunach, z[e] skoblem i wrzeciędzem, klepisko jedno, a dwa zapola. Stodoła ta w ścianach jest dosyć dobra, wrota i dach są zupełnie złe. Wartość: 50 rbs.

Wozownia. W miejsce wozowni ostatnim inwentarzem objętej, na 70 złp oszacowanej, znajduje się drwalka bez podmurowania, w słupy postawiona, częścią gontem, częścią słomą pokryta, wrota na biegunach, z żelazem, skoblem i wrzeciędzem, w stanie zupełnie złym, zagraża bli[s]kim rozwaleniem. Wartość: 30 rbs.

Spichlerz. W bliskości wyżej wpisanej wozowni, czyli drwalki, znajduje się spichlerz na podmurowaniu z drzewa rżniętego, na węgieł, słomą kryty, drzwi na zawiasach i hakach żelaznych, z zamkiem francuskim, z kluczem, z[e] skoblem, wrzeciędzem, z antabą żelazną. Cała podłoga, [k. 76v] powała z tarcic, o siedmiu sąsiekach z tarcic i bali, schodki na górę, wchód na górę drzwiami spuszczanymi na biegunach, z antabami żelaznymi, skoblem i wrzeciędzem. Cały ten spichlerz znajduje się w miernym stanie. Wartość: 40 rbs.

Ogrody. W ogrodzeniu prebendy znajdują się cztery ogrody, jeden^d dotykający mansjonarii, drugi w gumnie, trzeci przez oknami

^c Łączna wartość szopy na siano i pierwszej stodoły, w źródle ujęta klamrą.

^d W źródle: „jeden”.

frontowymi, czwarty fruktowy poza prebendą, w którym znajduje się kilkanaście sztuk wiśni i śliwek.

Chałupa do prebendy należąca. W ulicy do wsi Leśnicy idącej znajduje się chałupa podwójna z drzewa obrabianego, w węgiel postawiona, na podmurowaniu, gontem pokryta, komin jeden murowany, nad dach wyprowadzony, chałupa ta jest o jednej sieni w środku chałupy biegnącej, drzwi na przestrzał dwoje na zawiasach, z[e] skoblami i wrzeciędzami, z sieni tej po obydwu stronach są dwie izby, z których jest wnijsie do dwóch komór, do izb równie jak i do komór są drzwi na biegunach, ze skoblami i wrzeciędzami, podłogi nie ma, powała jest nad izbami i komorami z tarcic, w każdej izbie po dwa okna, tudzież kominy, piece i szabaśniki. Cała chałupa znajduje się w dosyć dobrym stanie. Z obórki przy chałupie będącej pozostały, są tylko dwie ścianki i dwa słupki. Wartość: 40 rbs.

Ogród. Przy zabudowaniu powyższym znajduje się ogród warzywny. [k. 77]

Opisanie gruntów do prebendy należących

Półłanek pola przy drodze Leśnickiej¹⁷ wprost kapliczki pod gruszkami zwanej składa się z trzech staj, graniczy z drogą Leśnicką, z drugiej strony Kazimierza Rynkowskiego¹⁸.

Drugi dalej przy drodze Leśnickiej półłanek staj trzy, graniczy od północy z gruntem Kacpra Skroboty¹⁹, od południa z gruntem Józefa Kamińskiego²⁰.

Półłanek dalej ku Leśnicy staj czworo, graniczy od południa z gruntem Józefa Kamińskiego, od północy z gruntem Józefa Nowaczka²¹.

Półłanek na Zapłociu przy piecach garncarskich staj sześć graniczy od strony zachodniej z gruntem Stanisława Karniowskiego²², od wschodu zaś z gruntem sukcesorów Jana Nowaczka²³.

¹⁷ Leśnica – wieś w pow. jędrzejowskim, 3 km na północ od Małogoszcza.

¹⁸ Kazimierz Rynkowski – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznan.

¹⁹ Kacper Skrobot – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznan.

²⁰ Józef Kamiński – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznan.

²¹ Józef Nowaczek – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznan.

²² Stanisław Karniowski – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznan.

²³ Jan Nowaczek – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznan.

Półłanek przy drodze Chęcińskiej²⁴ przez drogę Karsznicką²⁵ do granic Mierońskich²⁶, graniczy z gruntem kilku mieszczan miasta Małogoszcza.

Półłanek pola wśród pola zwany od drogi Chęcińskiej, prz[ez] drogę Karsznicką aż do granic Mierońskich, graniczy z gruntem kilku mieszczan miasta Małogoszcza.

Przy drodze Chęcińskiej idąc z miasta po lewej jest jedno staję roli jedynaście zagonów, graniczy od zachodu z gruntem Józefa Pieczyżaby²⁷, od wschodu z gruntem Piotra Fabrycznego²⁸, i dwa półłanki w Kozubowie.

Półłanek roli za sadami miejskimi ku dołom Mierońskim staj sześć, za dołami zaś staj dwa, graniczy z gruntami wójtostwa od wschodu, od zachodu zaś z gruntami Wincentego Watorskiego²⁹.

Półłanek roli z dwóch staj złożony w polu Musznym dole zwanym, przy drodze do Kozłowa³⁰ idącej, graniczy od wschodu z Ściegnami^e miejskimi, od zachodu z gruntami Kasy Miejskiej.

Ogród pod Sabianowem³¹ na kapustę i inne warzywa i ogrodowiny, naokoło płotem z żerdzi nowo ogrodzony, graniczy z polami probostwa, a od północy z drogą do Kozłowa od miasta idącą. [k. 77v]

Łąki do prebendy należące

Pasternik za miastem przy stodołach Pana Klimkiewicza³² cały ogrodzony, na którym siano dobre gruntowe znajduje się, graniczy na południe z drogą do Chęciny idącą, na wschód z łąką [i] z stodołą

^e Odczyt jedynie prawdopodobny.

²⁴ Chęciny – miasto w pow. kieleckim, ok. 15 km na wschód od Małogoszcza.

²⁵ Karsznice – wieś w pow. jędrzejowskim, ok. 6 km na południowy wschód od Małogoszcza.

²⁶ Mieronice – wieś w pow. jędrzejowskim, graniczy z gruntami miasta Małogoszcza.

²⁷ Józef Pieczyżaba – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznany. Nazwisko to występuje w źródłach małogoskich w XVII w. W roku 1630 niejaki Adam Pieczyżabka sprzedał sposobem wyderkafu rolę ks. Jakubowi Chrostkowicowi, od której roczny czynsz płacony był proboszczowi szpitalnemu. Por. J. Wiśniewski, *op. cit.*, s. 141; M. Karkocha, *Uposażenie parafii Małogoszcz...*, s. 257.

²⁸ Piotr Fabryczny – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznany.

²⁹ Wincenty Watorski – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznany.

³⁰ Kozłów – wieś w pow. jędrzejowskim, ok. 7 km zachód od Małogoszcza.

³¹ Sabianów – dawniej nazwa lasu, obecnie jedna z ulic w Małogoszczu.

³² Klimkiewicz – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznany.

Pana Klimkiewicza, na wschód z ogrodem Antoniego Skrobot[a]³³, na północ zaś z łąką Jana Jaworskiego³⁴.

Pasternik mniejszy, siano podobnież gruntowe mający, za miastem zaraz przy drodze Warszawskiej, graniczy na zachód z domami miejskimi, na wschód z łąką i ogrodem Dąbka.

Łąka przy młynie Bochyniu zwanym, graniczy od zachodu z łąką Młynarską, od wschodu z łąkami miejskimi.

Łąka przy folwarku zwany Pszczelnik, graniczy od zachodu z zabudowaniami folwarcznymi Pana Rożańskiego³⁵, od wschodu z łąkami miejskimi.

Łąka w Cieszczyńcu³⁶ graniczy z polami i łąkami miejskimi.

Łąka w Kłysowych^f dołach zwana, graniczy od zachodu z łąkami dworu Ruda Narodowa³⁷, na północ z gruntami włościan wsi Młynki³⁸, na wschód z lasem miejskim, a południe z łąkami miejskimi.

Obsiewy *pro fundo instructo*

Nr porz.	Wyszczególnienie rodzaju obsiewu	Ilość zagonów stajowych	Uwagi
	Wysiewy zboża <i>pro fundo instructo</i> są następujące		
1	Wysiew pszenicy	208	
2	Wysiew żyta	372	
3	Wysiew jęczmienia	150	

^f Odczyt wyrazu jedynie prawdopodobny.

³³ Antoni Skrobot – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznany.

³⁴ Jan Jaworski – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznany.

³⁵ Rożański – mieszczanin małogoski, skądinąd nieznany.

³⁶ Miejscowość niezidentyfikowana.

³⁷ Chodzi o Rudę Zajązkowską – wieś w pow. kieleckim, ok. 8 km na północny wschód od Małogoszcza. Miejscowość ta w przeszłości nazywana była Rudą Narodową lub Rządową.

³⁸ Młynki – przysiółek wsi Wesola w pow. kieleckim, ok. 6 km na północny wschód od Małogoszcza.

Nr porz.	Wyszczególnienie rodzaju obsiewu	Ilość zagonów stajowych	Uwagi
4	Wysiew owsa	116	
5	Wysiew grochu	59	
6	Wysiew tatarki	42	
7	Wysadzonych ziemniaków	36	
8	Wsadzonej kapusty	4	

[k. 78] Wykaz
inwentarza i ruchomości do prebendy świętej
Anny w Małogoszczu należący

Nr porz.	Wyszczególnienie rzeczy	Przy spisaniu niniejszego znaleziono	Wartość według oszacowania		Uwagi
			złp	gr	
	<u>Co do inwentarza żyjącego</u>				
1	Wołów para jedna, to jest jeden graniasty, drugi sady, obydwate woły są stare	2	171		
	<u>Co do sprzętów domowych</u>				
1	Kocioł żelazny mieszczący w sobie garnce 10	1	20		Ubytków w porównaniu
2	Drabina do komina na dachu	1	1		

Wykaz
 czystej intryaty prebendy Świętej Anny wraz
 z mansjonarium w Małogoszczu stosownie do spisu
 świecko-duchownego pod dniem 21 listopada 1818 roku
 przez Komisją Świecko-Duchowną sporządzonego

Nr porz.	Wymienienie dochodów i wydatków	Ilość pieniędzy		Uwagi
		złp	gr	
	<u>Z dziesięcin</u>			
1	Dziesięcina z miasta Małogoszcza z gruntów pustych wykopki zwanych, która pobiera się w zbożu korcy cztery żyta			
2	Dziesięcina z gruntów młynarza Bochyńnia garnicy dwadzieścia cztery żyta			
	<u>Dziesięciny pieniężne</u>			
1	Dziesięcina z wójtostwa wsi Leśnicy	52	26½	
2	Dziesięcina od włościan wsi Przygradowo ³⁹	20		
3	Dziesięcina z wsiów Zajączkowa ⁴⁰ 18, z Wesoły ⁴¹ zaś i Rudy ⁴² 12 złp	30		razem bywa kwitowana
	<u>Z kapitałów</u>			
1	Od sumy złp 20 000 na dobrach Nieznanowice ⁴³ lokowanej procent z Rządu się pobiera 4/100	800		
2	Od sumy złp 1000 na dobrach Ludyni ⁴⁴ także procent pobiera się z Rządu po 4/100	40		

³⁹ Przygradów – wieś w pow. włoszczowskim, ok. 17 km na zachód od Małogoszcza.

⁴⁰ Zajączków – wieś w pow. kieleckim, ok. 9 km na północny zachód od Małogoszcza.

⁴¹ Wesoła – wieś w pow. kieleckim, ok. 7 km na północny wschód od Małogoszcza.

⁴² Ruda Zajączkowska – wieś w pow. kieleckim, 9 km na północ od Małogoszcza.

⁴³ Nieznanowice – wieś w pow. włoszczowskim, 18 km na zachód od Małogoszcza.

⁴⁴ Ludynia – wieś w pow. włoszczowskim, ok. 11 km na północny zachód od Małogoszcza.

Nr porz.	Wymienienie dochodów i wydatków	Ilość pieniędzy		Uwagi
		złp	gr	
3	Od sumy złp 3400 na dobrach Czartoszo- wy ⁴⁵ procent pobiera się z Rządu po 4/100	136		
4	Od sumy złp 3000 na dobrach Kluczew- sko ⁴⁶ procent pobiera się z Rządu po 4/100	120		Z sumy tej płaci się [^g] przed wielki ołtarz złp 85, dzia- dom złp 15
5	Od sumy złp 2000 na dobrach Grusz- czyn ⁴⁷ procent z Rządu opłaconym bywa po 4/100	80		
6	Od sumy złp 1500 na dobrach Żarczyce ⁴⁸ procent pobiera się z Rządu po 4/100	60		
7	Od sumy złp 1500 na dobrach Lasochowie ⁴⁹ procent pobiera się z dziedzica po 5/100	75		
8	Od sumy złp 160 na domie Józefy Wodzyń- skiej ⁵⁰ po 5/100	8		
9	Podług spisu świecko-duchownego inwen- tarz gruntów	58	15	
10	Podług spisu jak wyżej intrata stąd	44		
	Suma przychodu	1524	11½	
	^h Czyli rubli srebrem 228 kopiejek 65¾ ^h .			

^g Słowo nieczytelne.^{h-h} Dopisano inną ręką.⁴⁵ Czartoszowy – wieś w woj. kieleckim, 12 km na północ od Małogoszcza.⁴⁶ Kluczewsko – wieś w pow. włoszczowskim, ok. 37 km na północny zachód od Małogoszcza.⁴⁷ Gruszczyń – wieś w pow. włoszczowskim, ok. 10 km na północny zachód od Małogoszcza.⁴⁸ Chodzi o Żarczyce Duże i Żarczyce Małe – obie te miejscowości w pow. jędrzejowskim, 4 i 8 km na południowy zachód od Małogoszcza. Sumę tę zapisał na swoich dobrach Jerzy Konarski herbu Gryf (1642–1705) w roku 1699. Por. M. Karkocha, *Uposażenie parafii Małogoszcz...*, s. 274.⁴⁹ Lasochów – wieś w pow. jędrzejowskim, 6 km na południowy zachód od Małogoszcza.⁵⁰ Józefa Zbudzyńska – mieszcza małogoska, skądinąd nieznana.

Bibliografia

ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

Archiwum Diecezjalne w Kielcach [ADK]

Akta konsystorskie. *Status cleri* 1847–1929, sygn. OP-X/13.

Akta konsystorskie ogólne. *Życiorysy kapłanów* 1835, sygn. OP-X/4b.

Akta konsystorskie ogólne. *Życiorysy kapłanów* 1835–1840, sygn. OP-X/3.

Akta personalne ks. Nestora Bierońskiego 1842–1890, sygn. XB-19.

Małogoszcz. Dokumenty różne z XIX wieku (luzem, nieuporządkowane), sygn. II PM-1/6.

ŹRÓDŁA DRUKOWANE

Corpus inscriptionum Poloniae, t. I (*Województwo kieleckie*), red. J. Szymański, z. 2 (*Jędrzejów i region jędrzejowski*), wydała, wstępem i komentarzem opatrzyła B. Trelińska, Kielce 1978.

OPRACOWANIA

Giebartowski W., *Ś.p. ks. Nestor Bieroński*, „Przegląd Katolicki” 1899, R. XXXVII, nr 18, s. 281–284.

Hadamik C., Kalina D., Traczyński E., *Miasto i gmina Małogoszcz*, Kielce 2006, *Dzieje i zabytki małych ojczyzn*, red. R. Mirowski, t. V.

Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku, red. K. Lepszy, Wrocław 1953.

Karkocha M., *Opis probostwa w Małogoszczu z 1856 roku*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2018, R. XVII, nr 1 [w druku].

Karkocha M., *Parafia Rembieszyce 1438–2012. Studium z dziejów społeczności lokalnej*, Łódź 2013.

Karkocha M., *Uposażenie parafii Małogoszcz w świetle sumariusza z 1792 roku*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2016, R. XV, nr 1, s. 249–276.

Karkocha M., *Wystrój i wyposażenie kościoła parafialnego w Małogoszczu w świetle inwentarza z 1856 roku*, „Przegląd Nauk Historycznych” 2017, R. XVI, nr 1, s. 325–362.

Kosik E., *Chrostowice z Małogoszcza*, „Nasza Przeszłość” 1973, R. XL, s. 175–182.

Kosik E., *Parafia małogoska*, [w:] *W kasztelańskim Małogoszczu. Monografia historyczno-gospodarcza Małogoszcza i okolicy*, red. E. Kosik, Kielce 1994, s. 59–66.

Kosik E., *Rozwój urbanistyczny i zabudowa Małogoszcza do 1821 roku*, [w:] *W kasztelańskim Małogoszczu. Monografia historyczno-gospodarcza Małogoszcza i okolicy*, red. E. Kosik, Kielce 1994, s. 47–57.

Kosik E., Paulewicz M., *Budowniczy Małogoszcza Jakub Bieda Chrostkowicz*, [w:] *W kasztelańskim Małogoszczu. Monografia historyczno-gospodarcza Małogoszcza i okolicy*, red. E. Kosik, Kielce 1994, s. 67–70.

- Rawita-Witanowski M., *Dawny powiat chęciński*, oprac. D. Kalina, Kielce 2001.
- Stuczeń S. ks., *Parafia małogoska i jej ostatni proboszcz ś.p. ks. prałat ks. Nestor Bieroński*, „Przegląd Katolicki” 1899, R. XXXVII, nr 19, s. 296–297; nr 21, s. 328–330; nr 22, s. 345–346.
- Wiśniewski J., *Historyczny opis kościołów, miast, zabytków i pamiątek w Jędrzejowskim*, Marjówka 1930 (reprint: Kielce 2000).
- Zapałowa K., *Rodzina Stefana Żeromskiego w Świętokrzyskiem*, Kielce 2003.